

ภาวะผู้นำครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคใต้ตอนบน

Teacher Leadership in Secondary Schools under The Office of The Basic Education Commission
in Upper Southern Region

ประไพศรี ลิฬหะกร^{1*} ชุศักดิ์ เอกเพชร² และบรรจง เจริญสุข³

Prapai Sri Leelahakorn^{1*}, Chusak Ekpetch² and Bunjong Charunsuk³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำครู ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำครูกับคุณภาพการศึกษาของนักเรียน และนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำครู การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ ระยะที่ 1 เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำครูโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคใต้ตอนบน จำนวน 920 คน และนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) ระยะที่ 2 นำองค์ประกอบภาวะผู้นำครูที่ได้ไปศึกษาความสัมพันธ์กับคุณภาพการศึกษาของนักเรียนที่เป็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในตัวเอง ชั้นที่ 5 ซึ่งเป็นผลการประเมินภายนอกรอบสามของ สมศ. และระยะที่ 3 เป็นการนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำครูที่ผ่านการพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 19 คน

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคใต้ตอนบน ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การตัดสินใจร่วมกันในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน 2) การสร้างความสัมพันธ์ร่วมกันที่จะพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน 3) การร่วมกันพัฒนาการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมาย 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน 5) การมีอิทธิพลต่อผู้อื่นในการทำงานของโรงเรียน 6) การมีความรู้ความสามารถในการเรียนการสอนนักเรียน และ 7) การมีภาวะผู้นำในการทำงาน โดยภาวะผู้นำครูกับคุณภาพการศึกษาของนักเรียน ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงมาก ($r = .884$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำครูที่ได้พัฒนาขึ้นนั้น ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แนวคิด ทฤษฎีภาวะผู้นำครู ส่วนที่ 2 องค์ประกอบภาวะผู้นำครู ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำครู มี 4 ขั้นย่อย ได้แก่ ขั้นที่ 1 เตรียมความพร้อมในการพัฒนา ขั้นที่ 2 ประเมินก่อนการพัฒนา ขั้นที่ 3 พัฒนาภาวะผู้นำครู และขั้นที่ 4 ประเมินหลังการพัฒนา และส่วนที่ 4 การนำแนวทางไปใช้

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำครู, โรงเรียนมัธยมศึกษา, การศึกษาขั้นพื้นฐาน

¹ นักศึกษาลัทธิสุตรครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์บัณฑิต สาขาภาวะผู้นำการจัดการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

² รองศาสตราจารย์ ดร. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี : ประธานกรรมการที่ปรึกษาคุณวุฒินิพนธ์

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี : กรรมการที่ปรึกษาคุณวุฒินิพนธ์

* Corresponding author : e-mail : prapai_sri_rose@hotmail.com

Abstract

The objectives of this research were: to analyze the elements of teacher leadership; to study the relationship between teacher leadership and student education quality; and to introduce the guidelines for teacher leadership development. The research procedures were divided into 3 phases. Phase 1 was used to analyze the elements of teacher leadership. Data were collected from 920 teachers in secondary schools under Office of The Basic Education Commission in Upper Southern Region and analyzed for the exploratory factors. Phase 2 was used to study the relationship between elements of teacher leadership and quality of student education regarding the learning achievement from 5th indicator, which derived from the 3rd round external evaluation of The Office for National Education Standards and Quality Assessment (Public Organization). Phase 3 was used to suggest the guidelines of teacher leadership development. Data were collected from 19 experts and analyzed for the appropriateness and feasibility.

The research results showed that the elements of teacher leadership in secondary schools under The Office of The Basic Education Commission in Upper Southern Region consisted of 7 elements: 1) Collaborative decision making on development of education in schools; 2) Collaborative creation of cooperation developing the learning of students; 3) Collaborative instructional development for goal achievement; 4) Collaborative knowledge sharing; 5) Influential person in school works; 6) Specialization in teaching students; and 7) Leadership in working. In addition, the relationship between teacher leadership and quality of student education showed a high positive correlation ($r = .884$) at statistical significance level of .01. The developed guidelines for teacher leadership development consisted of 4 parts; Part 1 referred to the rationales and teacher leadership theories; Part 2 referred to the elements of teacher leadership; Part 3 referred to the process of teacher leadership development, which consisted of 4 steps: Step 1 referred to the development preparation; Step 2 referred to the development pre-assessment; Step 3 referred to the teacher leadership development; and Step 4 referred to the development post-assessment; and Part 4 referred to the guidelines implementation.

Key words : Teacher leadership, Secondary Schools, Basic education

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจในการจัดและส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เยาวชนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยกำหนดเป้าประสงค์ที่สำคัญอยู่ข้อหนึ่งว่า “ให้ผู้เรียนทุกคนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2555 : 13)

จากการเปิดเผยของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้รายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม พ.ศ.2554-2558 ของสถานศึกษาระดับขั้นพื้นฐานระดับชั้นมัธยมศึกษา ในปี 2554 พบว่า สถานศึกษาแต่ละภูมิภาคมีผลการประเมินที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ร้อยละ 68.17 -71.18 และผ่านการประเมินแต่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐาน ร้อยละ 28.82 – 31.83 สืบเนื่องจากตัวบ่งชี้ที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนมีระดับคุณภาพที่ต้องปรับปรุงเร่งด่วนถึง ร้อยละ 3.45 และระดับคุณภาพต้องปรับปรุงร้อยละ 89.52 ซึ่งนับเป็นปริมาณที่สูงมาก โดยเฉพาะภาคตะวันออกและภาคใต้ที่เป็นภาคที่มีข้อมูลรายงานว่า มีสถานศึกษาผ่านการประเมินแต่ไม่ผ่านการรับรองมากกว่าภาคอื่นๆ ร้อยละ 31.71 และ ร้อยละ 31.38 (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2554 : 20 - 49) จากข้อมูลดังกล่าวสามารถเข้าใจได้ว่า คุณภาพการศึกษาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในตัวบ่งชี้ที่ 5 ที่เป็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคดังกล่าวเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องเร่งแก้ไข

ขณะเดียวกันก็เป็นที่น่าทึ่งโดยทั่วไปแล้วว่า ในปี พ.ศ. 2558 ประเทศไทยต้องก้าวสู่ประชาคมอาเซียนและใช้ “การศึกษา” ในการสร้างความเข้มแข็งและความพร้อม ด้วยเนื่องจากการศึกษาเป็นรากฐานของการพัฒนาในทุกๆ ด้าน (สำนักงานคณะกรรมการ

กรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2555) แต่ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า คุณภาพการศึกษาของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตัวบ่งชี้ที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นปัญหาสำคัญของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ต้องเร่งแก้ไขโดยเฉพาะสถานศึกษาในพื้นที่ภาคตะวันออกและภาคใต้ ซึ่งผู้วิจัยมองว่าเป็นเรื่องยากมากที่จะดำเนินการให้สำเร็จและเกิดคุณภาพตามที่คาดหวังทั้ง 2 อย่างไม่พร้อม ๆ กันและในเวลาเดียวกันได้

ในประเด็นปัญหาคุณภาพการศึกษาดังกล่าว หากพิจารณาให้ลึกลงไปแล้วก็จะพบว่า “ครู” เป็นกลุ่มบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งในวงการการจัดการศึกษาที่มีหน้าที่จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนมีคุณภาพการศึกษาตามหลักสูตรที่กำหนด ดังนั้นการที่นักเรียนในสถานศึกษาพื้นที่ภาคตะวันออกและภาคใต้ที่กล่าวข้างต้นมีคุณภาพการศึกษาในระดับปรับปรุงหรือต้องปรับปรุง “ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่ภาคตะวันออกและภาคใต้” จะต้องมีส่วนรับผิดชอบในการแก้ปัญหานี้โดยครูทุกคนต้องร่วมกันพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนให้มีคุณภาพต่อนักเรียน ครอบคลุมตามที่หลักสูตรสถานศึกษากำหนดใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อให้ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในตัวบ่งชี้ที่ 5 ให้สูงขึ้น ซึ่งถ้าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในตัวบ่งชี้ที่ 5 สูงขึ้นแล้วคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนก็จะสูงขึ้นตามไปด้วย

จากการศึกษา ภาวะผู้นำครู (Teacher-Leadership) ที่เป็นรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น โดยครูทุกคนร่วมกันทำงานด้านการศึกษา มีการแบ่งปันความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ เรียนรู้การแก้ปัญหา ร่วมกัน มีการสะท้อนความคิดเห็นต่อผลการเรียนรู้ของนักเรียนร่วมกัน จนเกิดเป็นพลังสามารถจะผลักดันและขับเคลื่อนการจัดการศึกษาให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นพร้อม ๆ กัน ทั้งทั้งโรงเรียน (Katzenmeyer and Moller. 2001: 5; Murphy. 2005 และ Killion and Harrison. 2006) และโดย

เฉพาะ York-Barr and Duke. (2004 : 255-316) ที่ได้กล่าวถึง ภาวะผู้นำครูว่าเป็นกระบวนการที่ครูรายบุคคลและรายกลุ่มมีอิทธิพลต่อเพื่อนร่วมงาน โดยมีหลักสำคัญให้สมาชิกคนอื่นๆ ในโรงเรียนในการปรับปรุงวิถีปฏิบัติการเรียนรู้และการเรียนรู้ของนักเรียนโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียนให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น อีกทั้งมีการวิจัยที่แสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้จะดีและยั่งยืนได้...ถ้าครูทำงานการเรียนรู้แก่นักเรียนให้มากขึ้นไปกว่าเดิมการสอนในห้องเรียนของตนเอง เพื่อช่วยปรับปรุงการศึกษาให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น โดยเริ่มจากผู้บริหารใช้ภาวะผู้นำกระจายงานให้ครู... เพื่อให้ครูได้มีส่วนช่วยกันพัฒนาคุณภาพนักเรียน (Harris and Chapman. 2002; Harris. 2003 : 313-324) รวมทั้งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ก็ได้กำหนดให้ภาวะผู้นำครูเป็นสมรรถนะหนึ่งในครูประจำสายงาน (Functional Competency) ที่เป็นคุณลักษณะและพฤติกรรมของครูที่แสดงถึงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ส่วนบุคคล และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนเพื่อก่อให้เกิดพลังแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553 : 13 - 14) ฉะนั้นตามที่กล่าวมา “ภาวะผู้นำครู” ก็เป็นรูปแบบพฤติกรรมการทำงานร่วมกันของครูที่ครูช่วยกันพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียน เพื่อมุ่งให้นักเรียนทุกคนในโรงเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น

จากประเด็นปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคใต้ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีปัญหาด้านคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนในผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่ำสุดอีกภาคหนึ่ง โดยเฉพาะพื้นที่ภาคใต้ตอนบนที่มีภูมิประเทศ ภูมิศาสตร์ ประเพณี ขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมเดียวกันเพื่อจะได้นำภาวะผู้นำครูที่ได้มาพัฒนาคุณภาพการศึกษาแก่นักเรียนให้บรรลุความสำเร็จที่สูงขึ้น แต่จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำครู พบว่า ตัวแปรภาวะผู้นำครูยังกระจัดกระจายและไม่เป็นหมวดหมู่ ทำให้เกิดความ

ยุ่งยากในการทำความเข้าใจ จึงควรที่จะศึกษาก่อนว่า ภาวะผู้นำครูประกอบด้วยองค์ประกอบอะไรบ้าง โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) และนำองค์ประกอบภาวะผู้นำครูที่ได้ไปศึกษาความสัมพันธ์กับคุณภาพการศึกษาของนักเรียน เพื่อจะได้เป็นการยืนยันประสิทธิภาพของ “ภาวะผู้นำครู” ในเบื้องต้น และถ้าผลการศึกษาพบว่าภาวะผู้นำครูมีความสัมพันธ์กับคุณภาพการศึกษาของนักเรียนในระดับดีขึ้นไปแล้วควรที่จะสร้างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคใต้ตอนบน เพื่อให้นำไปใช้พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอันเป็นคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนที่เป็นเป้าหมายหลักของการจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคใต้ตอนบนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคใต้ตอนบน
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำครูกับคุณภาพการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคใต้ตอนบน
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคใต้ตอนบน

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 วิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคใต้ตอนบน โดยศึกษาตัวแปรภาวะผู้นำครูจากเอกสารแนวคิด ทฤษฎี จำนวน 101 ตัวแปร และให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์และตรวจสอบ คัดเลือกให้เป็นตัวแปรที่เหมาะสม คงเหลือตัวแปรภาวะผู้นำครูจำนวน 79 ตัวแปร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคใต้ตอนบน ที่เป็นของรัฐบาลที่ผ่านการประเมินภายนอกรอบสาม จำนวน 7 จังหวัด ได้แก่ 1) ชุมพร 2) สุราษฎร์ธานี 3) นครศรีธรรมราช 4) ระนอง 5) กระบี่ 6) ภูเก็ต และ 7) พังงา ปี 2556 จำนวน 164 โรงเรียน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). 2557) มีครูรวมทั้งหมดจำนวน 8,201 คน (ข้อมูลจากระบบสารสนเทศเพื่อบริหารการศึกษา กลุ่มสารสนเทศ สสพ. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ธันวาคม 2556)

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เป็นโรงเรียนของรัฐบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคใต้ตอนบน จำนวน 7 จังหวัด และผ่านการประเมินภายนอกรอบสาม ภายในปี 2556 ซึ่งใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (พิชญ์ พงศรี. 2549 : 109 อ้างถึงใน Krejcie and Morgan. 1970) กำหนดกลุ่มตัวอย่างได้โรงเรียนที่จะไปเก็บข้อมูล จำนวน 115 โรงเรียน และกำหนดกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนละ 8 คน รวมทั้งหมด 920 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่เป็นข้อคำถามการปฏิบัติของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำครู โดยลักษณะแบบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ(Rating Scale) จำนวน 79 ข้อ

สถิติในการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ได้แก่ 1) การคำนวณหาเมตริกสัมประสิทธิ์ระหว่างตัวแปรใช้สูตรสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Correlation Coefficient) 2) การสกัดองค์ประกอบ (Factor Extraction) วิธีการสกัดองค์ประกอบหลัก (Principal Component Method) และ 3) การหมุนแกนองค์ประกอบแบบอโรทอนอลด้วยวิธีวาริแมกซ์ (Varimax Orthogonal Rotation)

การพิจารณาองค์ประกอบภาวะผู้นำครู โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาองค์ประกอบ ดังนี้

1.มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ตามที่แฮร์และคณะ (Hair, et al. 1998) ได้กล่าวไว้ซึ่งเป็นค่าน้ำหนักที่มีความสำคัญในทางปฏิบัติ (practically significant)

2.พิจารณาค่าไอแกน (Eigen values) มากกว่า 1 ตามเกณฑ์ของไคเซอร์ (Kaiser's Criterion)

3.องค์ประกอบนั้นๆ ต้องประกอบด้วยตัวแปร ตั้งแต่ 3 ตัวแปรขึ้นไป ตามวิธีของไคเซอร์ (Kaiser. 1983) โดยใช้การสกัดองค์ประกอบ (factor extraction) ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ส่วนประกอบสำคัญ (Principal Component Analysis) และการหมุนแกนแบบวาริแมกซ์ (Varimax with Kaiser normalization)

ระยะที่ 2 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำครูกับคุณภาพการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคใต้ตอนบน ดำเนินการดังนี้

1.นำข้อมูลภาวะผู้นำครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่เป็นข้อตัวแปรภาวะผู้นำครูขององค์ประกอบภาวะผู้นำครู มาวิเคราะห์ (ผลการวิจัยจากระยะที่ 1)โดยใช้วิธีวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. นำข้อมูลคุณภาพการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยใช้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ใน “ตัวบ่งชี้ที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน” ที่ประกอบด้วย 8 ตัวบ่งชี้ย่อยของโรงเรียนที่ไปเก็บข้อมูลจำนวน 115 โรงเรียนมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำครูกับคุณภาพการศึกษาของนักเรียน มาวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product-Moment Correlation Coefficient)

ระยะที่ 3 นำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคใต้ตอนบน จากผลการวิจัยระยะที่ 2 ถ้าพบว่าภาวะผู้นำครู มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับคุณภาพการศึกษาของนักเรียนในตัวบ่งชี้ที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนฯ แล้ว ผู้วิจัยจะสร้างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำครู ให้มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติแก่สถานศึกษา ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 จัดทำร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำครู โดยนำผลการศึกษาเอกสารแนวคิด เกี่ยวกับภาวะผู้นำครูที่สังเคราะห์ได้จากบทที่ 2 ว่า ร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำครู ควรประกอบด้วยส่วนสำคัญ 4 ส่วน มาดำเนินการ ดังนี้

- 1.1 จัดทำส่วนที่ 1 แนวคิด ทฤษฎีภาวะผู้นำครู
- 1.2 จัดทำส่วนที่ 2 องค์ประกอบภาวะผู้นำครู โดยนำผลการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำครู จากระยะที่ 1 มาจัดทำ
- 1.3 จัดทำส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำครู ประกอบด้วย 4 ชั้น ได้แก่ ชั้นที่ 1 เตรียมความพร้อมในการพัฒนา ชั้นที่ 2 ประเมินก่อนการพัฒนาภาวะผู้นำครู ชั้นที่ 3 พัฒนาภาวะผู้นำครู และชั้นที่ 4 ประเมินหลังการพัฒนา
- 1.4 จัดทำส่วนที่ 4 การนำแนวทางไปใช้

ขั้นตอนที่ 2 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำครู ซึ่งดำเนินการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 19 คน

2.1 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน โดยนำองค์ประกอบของร่างแนวทางฯ และกระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำครู ทั้ง 4 ชั้นในส่วนที่ 3 ของร่างแนวทางฯ มาจัดทำเป็นรายการในการประเมิน เป็นลักษณะข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

2.2 เสนอการยอมรับการประเมินร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำครู ได้กำหนดการยอมรับรายการประเมินร่างแนวทางฯ ที่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ อยู่ในระดับมากขึ้นไป

ขั้นตอนที่ 3 ปรับปรุงและนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำครูฯ ตามผลจากการประเมินและข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วจัดทำแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำครู ฉบับสมบูรณ์

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคใต้ตอนบน

องค์ประกอบภาวะผู้นำครูประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การตัดสินใจร่วมกันในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญเป็นลำดับ 1 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .558 - .739 องค์ประกอบที่ 2 การสร้างความสัมพันธ์ร่วมกันที่จะพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญเป็นลำดับ 2 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .519 - .715 องค์ประกอบที่ 3 การร่วมกันพัฒนาการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมาย เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญเป็นลำดับ 3 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .507 - .741 องค์ประกอบที่ 4 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญเป็นลำดับ 4 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .611 - .681 องค์ประกอบที่ 5 การมีอิทธิพลต่อผู้อื่นในการทำงานของโรงเรียน เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญเป็นลำดับ 5 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .592 - .764 องค์ประกอบที่ 6 การมีความรู้ความสามารถในการเรียนการสอนนักเรียน เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญเป็นลำดับ 6 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .522 - .739 และองค์ประกอบที่ 7 การมีภาวะผู้นำในการทำงาน เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญเป็นลำดับ 7 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .554 - .720 มีรายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การตัดสินใจร่วมกัน ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน ประกอบด้วยพฤติกรรมภาวะผู้นำครู จำนวน 9 ข้อ ได้แก่ 1) ครูสร้างพลังในการตัดสินใจงานของโรงเรียน 2) ครูมีส่วนตัดสินใจในประสิทธิภาพงานของโรงเรียน 3) ครูเป็นตัวเร่งการเปลี่ยนแปลงที่จะช่วยเหลือนักเรียน 4) ครูผลักดันให้เกิด “นวัตกรรมการศึกษา” ในโรงเรียน 5) ครูนำกลุ่มครูพัฒนาสู่เป้าหมายของโรงเรียนร่วมกัน 6) ครูวิเคราะห์ข้อมูลจากการประชุมเพื่อนำไปดำเนินการแก้ไข 7) ครูให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนและการประเมินผล 8) ครูสนับสนุนกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน และ 9) ครูริเริ่มการปฏิบัติที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน

องค์ประกอบ 2 การสร้างความสัมพันธ์ ร่วมกันที่จะพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนประกอบด้วย พฤติกรรมภาวะผู้นำครู จำนวน 7 ข้อ ได้แก่ 1) ครู มีปฏิสัมพันธ์ในการสนทนาอย่างสร้างสรรค์กับครูคนอื่น ๆ 2) ครูส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนในการ ปฏิบัติงาน 3) ครูสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับครูทุกคนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน 4) ครูมีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ที่แข็งแกร่งกับเพื่อนร่วมงาน ผู้ปกครองนักเรียน 5) ครูสร้างความไว้วางใจ และได้รับความเคารพจากเพื่อนร่วมงาน 6) ครูสร้างความสัมพันธ์เพื่อการทำงานที่ทีมที่ดีและ 7) ครูช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานในการค้นคว้าและทดลองสิ่งใหม่ในการเรียน การสอน

องค์ประกอบที่ 3 การร่วมกันพัฒนา การเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมาย ประกอบด้วย พฤติกรรมภาวะผู้นำครู จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ 1) ครู จัดการและดูแลการจัดการเรียนการสอนให้ขับเคลื่อน สู่เป้าหมาย 2) ครูให้ความร่วมมือกับเพื่อนร่วมงาน ในการพัฒนาการเรียนการสอน 3) ครูมีการตัดสินใจ ร่วมกันในการพัฒนาการเรียนการสอน 4) ครูกล้าที่จะเผชิญกับอุปสรรคให้งานการเรียนการสอนบรรลุเป้าหมาย 5) ครูสนับสนุนในสิ่งที่ “แตกต่างและดีกว่า”

และ 6) ครูมีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะปรับเปลี่ยนการ เรียนการสอนให้ดีขึ้น

องค์ประกอบที่ 4 การแลกเปลี่ยน เรียนรู้ร่วมกัน ประกอบด้วยพฤติกรรมภาวะผู้นำ ครู จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ 1) ครูร่วมสร้างเครือข่าย ครูมืออาชีพ โดยเสนอแนวคิดมุมมองในการทำงาน 2) ครูส่งเสริมประสบการณ์และกลยุทธ์ของครู ใน การที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม 3) ครู ให้กำลังใจแก่ครูทุกคนให้สามารถกลายเป็นผู้นำใน โรงเรียน 4) ครูสร้างรูปแบบการเรียนการสอนที่มี ประสิทธิภาพ และ 5) ครูให้คำปรึกษาแก่เพื่อนร่วม งานเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน

องค์ประกอบ 5 การมีอิทธิพลต่อผู้ อื่นในการทำงานของโรงเรียน ประกอบด้วยพฤติกรรม ภาวะผู้นำครู จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ 1) ครูมีอิทธิพลต่อ ทุกคนในโรงเรียนและผู้มีส่วนได้เสียให้ทำการตัดสินใจในงานโรงเรียน 2) ครูโน้มน้าวจิตใจให้ทุกคนได้ ตระหนักในภาวะผู้นำครู 3) ครูขยายอิทธิพลด้านการ สอนของตัวเองไปยังการสอนของครูคนอื่น ๆ ภายใน โรงเรียน 4) ครูร่วมกันพัฒนากลุ่มครูให้มีภาวะผู้นำทุก คน และ 5) ครูเป็นผู้นำกลุ่มในการทำงาน

องค์ประกอบที่ 6 ครูให้ความสนใจ ต่อสถานการณ์ปัจจุบันทางการศึกษาต่างๆ ประกอบด้วย พฤติกรรมภาวะผู้นำครู จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ 1) ครูให้ความสนใจต่อสถานการณ์ปัจจุบันทางการศึกษา ต่างๆ 2) ครูมีความมุ่งมั่นปฏิบัติการเรียนการสอนให้ บรรลุผลสำเร็จ 3) ครูมีการเชื่อมโยงผลการประเมิน ของนักเรียนกับจุดประสงค์ของการเรียนการสอน 4) ครูมีความสามารถและความรู้ในการเสริมสร้างการ ปรับปรุงโรงเรียน และ 5) ครูแสดงให้เห็นถึงความ เชี่ยวชาญในการสอนนักเรียน

องค์ประกอบที่ 7 การมีภาวะผู้นำ ในการทำงาน ประกอบด้วยพฤติกรรมภาวะผู้นำครู จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ 1) ครูแสดงภาวะผู้นำโดยใช้ความ รู้เผยแพร่ทักษะการเรียนการสอน 2) ครูใช้ภาวะผู้นำ ครูโดยไม่เกี่ยวข้องกับตำแหน่งหน้าที่ และ 3) ครูใช้

ภาวะผู้นำให้สัมพันธ์กับการทำงานในโรงเรียน

2. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำครูกับคุณภาพการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคใต้ตอนบน

ภาวะผู้นำครูกับคุณภาพการศึกษาของนักเรียนในผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ใน “ตัวบ่งชี้ที่ 5” ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. การนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคใต้ตอนบน

จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำครูกับคุณภาพการศึกษาของนักเรียนที่พบว่า ภาวะผู้นำครูมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงมาก กับคุณภาพการศึกษาของนักเรียนในตัวบ่งชี้ที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนฯ นั้น ผู้วิจัยจึงสร้างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคใต้ตอนบน โดยผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 19 ท่าน และพบว่า ร่างแนวทางฯ ทุกรายการมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากขึ้นไปตามที่เกณฑ์กำหนด ทำให้ยอมรับได้ว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำครูฯ ที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติที่จะนำไปใช้พัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ในภาคใต้ตอนบนได้ ซึ่งประกอบด้วยส่วนสำคัญ 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำครู ประกอบด้วย ที่มา ความสำคัญ ความหมาย หลักการพัฒนาภาวะผู้นำครู การสร้างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำครู และวัตถุประสงค์ของแนวทางของภาวะผู้นำครู

ส่วนที่ 2 องค์ประกอบภาวะผู้นำครู (Teacher Leadership) 7 องค์ประกอบได้แก่ 1) การตัดสินใจร่วมกันในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน 2) การสร้างความสัมพันธ์ร่วมกันที่จะพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน 3) การร่วมกันพัฒนาการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมาย 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการทำงาน 5) การมีอิทธิพลต่อผู้อื่นในการทำงาน 6) การมีความรู้ความสามารถในการเรียนการสอน และ 7) การมีภาวะผู้นำในการทำงาน

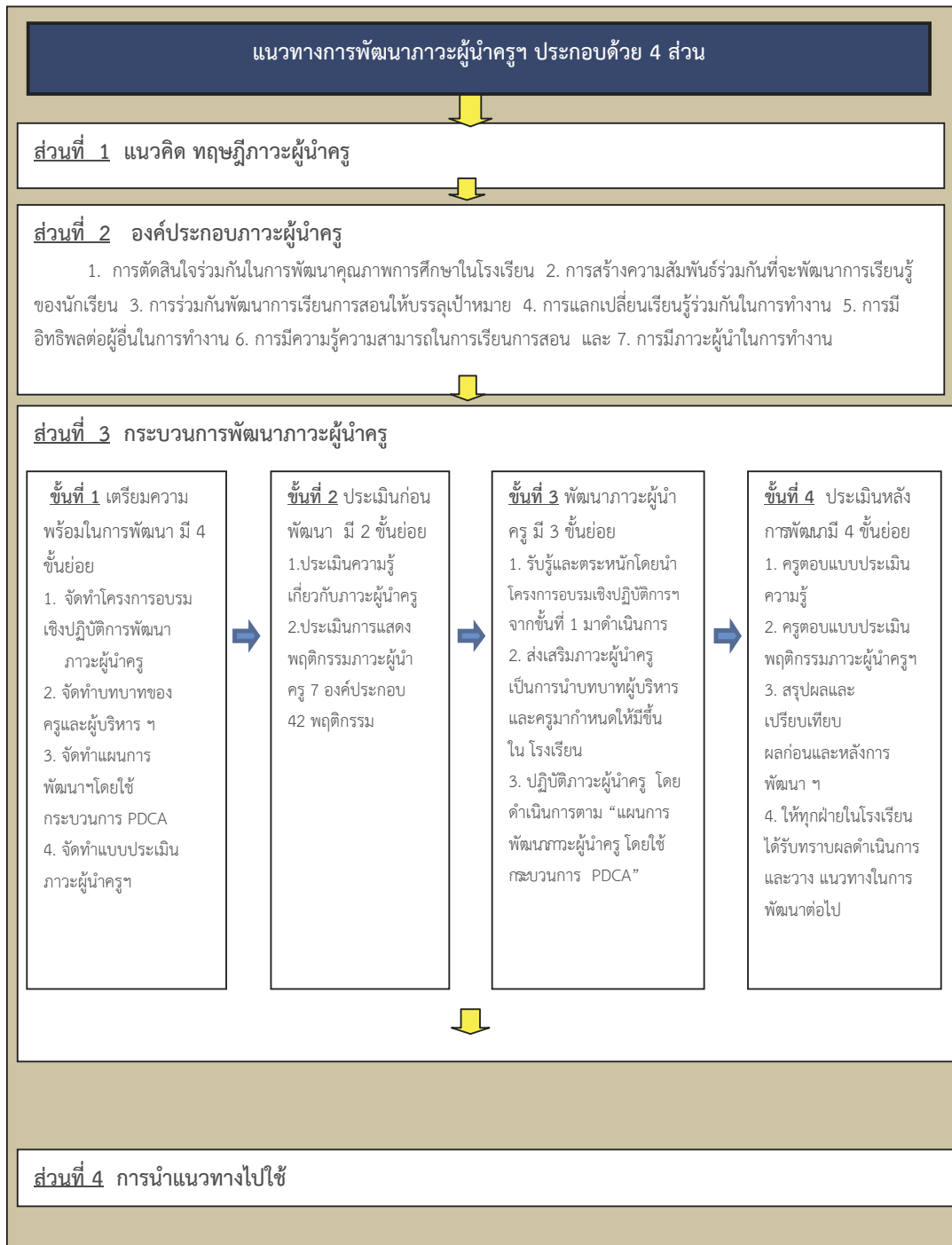
ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำครูประกอบด้วย ขั้นที่ 1 เตรียมความพร้อมในการพัฒนา ขั้นที่ 2 ประเมินก่อนการพัฒนา ขั้นที่ 3 พัฒนาภาวะผู้นำครู มี 3 ขั้นย่อย ได้แก่ 1) รับรู้และตระหนัก โดยนำโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการฯ จากขั้นที่ 1 มาดำเนินการ 2) ส่งเสริมภาวะผู้นำครูเป็นการนำบทบาทครูและ บทบาทผู้บริหารมากำหนดให้มีขึ้นในโรงเรียน และ 3) ปฏิบัติภาวะผู้นำครูโดยดำเนินการตาม “แผนการพัฒนาภาวะผู้นำครูโดยใช้กระบวนการ PDCA” และขั้นที่ 4 ประเมินหลังการพัฒนา

ส่วนที่ 4 การนำแนวทางไปใช้

ตั้งแผนภูมิ โครงสร้างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำครูฯ

อภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคใต้ตอนบน

1.1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบที่ได้มาทั้ง 7 องค์ประกอบ พิจารณาแล้ว ปรากฏว่าทั้ง 7 องค์ประกอบเป็นพฤติกรรมการแสดงออกที่เชื่อมโยงสู่นิยามศัพท์ของ “ภาวะผู้นำครู”

1.2 ผลการพิจารณาลำดับและการให้ชื่อองค์ประกอบฯ อภิปรายผล ได้ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 เป็นองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักขององค์ประกอบมากที่สุดจึงสำคัญเป็นลำดับ 1 โดยมีพฤติกรรมตัวแปรภายใต้องค์ประกอบที่แสดงถึงการที่ครูตัดสินใจร่วมกันในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนทั้งสิ้น จึงให้ชื่อว่า “การตัดสินใจร่วมกันในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน” ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Dee, Henkin and Duemer. (2002 : 257 - 277) ที่ได้อธิบายไว้ว่า ภาวะผู้นำครูเกิดขึ้นเพื่อให้ครูที่ทำงานใกล้ชิดกับนักเรียนได้ทำการตัดสินใจที่จะตอบสนองความต้องการของนักเรียน และงานวิจัยของ Mangin. (2005 : 1) ที่ได้กล่าวว่า “ครูเป็นผู้ที่ดูแลและจัดการเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนของนักเรียน จึงควรที่จะให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเปลี่ยนแปลงคุณภาพการเรียนของนักเรียน” และการที่องค์ประกอบนี้สำคัญเป็นลำดับที่ 1 เนื่องจากว่าการที่ครูได้ตัดสินใจร่วมกันในการทำงานของโรงเรียน ครูซึ่งมีข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน ได้มีโอกาสพิจารณาการทำงานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษานข้อมูลและความต้องการของนักเรียน ทำให้การทำงานนั้นจะขับเคลื่อนสู่คุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นความต้องการของนักเรียนได้อย่างแท้จริง ฉะนั้น การให้ชื่อองค์ประกอบนี้ จึงมีความถูกต้องและเหมาะสม

องค์ประกอบที่ 2 เป็นองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักขององค์ประกอบมาก

และสำคัญเป็นลำดับ 2 โดยมีพฤติกรรมตัวแปรภายใต้องค์ประกอบที่แสดงถึงการที่ครูสร้างความสัมพันธ์ร่วมกันที่จะพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งสิ้น จึงให้ชื่อว่า “การสร้างความสัมพันธ์ร่วมกันที่จะพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน” ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Day and Harris. (2003: 957-978) ที่กล่าวถึงภาวะผู้นำครูว่าเป็นมิติที่สำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดของครูทุกคนเพื่อทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และ Greenlee. (2007: 44 - 74) ก็ได้ชี้ให้เห็นบทบาทของครูข้อที่ 6 ว่าครูจะต้องส่งเสริมการทำงานร่วมกันกับครูคนอื่น ๆ โดยสร้างความไว้วางใจและมีความสามัคคีเพื่อแบ่งปันความรู้ให้แก่ผู้อื่น และยังมีบทความของ Toolsee. (2011) ที่กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำครูจะให้ครูมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ ในโรงเรียนเพื่อสร้างพลังความไว้วางใจที่จะนำงานให้ส่งผลโดยตรงกับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน และถ้าครูมีความสัมพันธ์ร่วมกันจะทำให้การพูดคุย การแสดงความคิดเห็น การให้ความยอมรับ และเคารพต่อกันจะมีมากขึ้น ฉะนั้นย่อมทำให้การพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้นเช่นกัน ฉะนั้น การให้ชื่อองค์ประกอบนี้จึงมีความถูกต้องและเหมาะสม

องค์ประกอบที่ 3 เป็นองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักขององค์ประกอบมากและสำคัญเป็นลำดับ 3 โดยมีพฤติกรรมตัวแปรภายใต้องค์ประกอบที่แสดงถึงการที่ครูร่วมกันพัฒนาการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายทั้งสิ้น จึงให้ชื่อว่า “การร่วมกันพัฒนาการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมาย” ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Harris and Muijs. (2003 : 437 - 448) ได้เคยกล่าวว่า ภาวะผู้นำครูส่วนใหญ่จะทำการเรียนการสอนเพื่อให้ไปพัฒนาคุณภาพการสอนในโรงเรียนซึ่งเป็นหลักสำคัญในการปรับปรุงการเรียนรู้ของนักเรียน และ Danielson. (2006) ได้กล่าวถึง ภาวะผู้นำครูว่า หมายถึง ชุดทักษะที่ครูยังคงสอนนักเรียนแต่มีอิทธิพลขยายเกินห้องเรียนของตัวเองเพื่อห้องเรียนคนอื่น ๆ ภายในโรงเรียน เป็นการระดมพลังที่มีเป้าหมายเพื่อการปรับปรุงการทำงาน

เกี่ยวกับการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียน และการที่ครูได้มีโอกาสร่วมกันพัฒนาการเรียนการสอน นั้นย่อมทำให้คุณภาพการศึกษาหรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้นเนื่องจากว่าการพัฒนาการเรียนการสอนจะสำเร็จมากน้อยหรือไม่อย่างไรนั้น ย่อมมาจากผลการปฏิบัติและรับผิดชอบของครูเป็นประเด็นสำคัญมากที่สุดอีกประเด็นหนึ่ง ฉะนั้น การให้ชื่อองค์ประกอบนี้จึงมีความถูกต้องและเหมาะสม

องค์ประกอบที่ 4 เป็นองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักขององค์ประกอบมากและสำคัญเป็นลำดับ 4 โดยมีพฤติกรรมตัวแปรภายใต้องค์ประกอบที่แสดงถึงการที่ครูแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการทำงานทั้งสิ้น จึงให้ชื่อว่า “การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการทำงาน” ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Harris and Muijs. (2003 : 437 - 448) ที่ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำครู ว่าประกอบด้วย 3 กิจกรรม ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำครูกับคนอื่น ๆ โดยให้คำปรึกษาและนำกลุ่มทำงาน 2) ภาวะผู้นำครูกับการพัฒนา โดยเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้และการเรียนการสอนที่ดีขึ้น และ 3) ภาวะผู้นำครูกับการสอน โดยสร้างรูปแบบการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ และงานวิจัยของ Frost. (2008) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำครูเป็นตัวแทนในบทบาทครูที่จะส่งเสริมให้ครูทุกคนได้พัฒนาวิชาชีพ แบ่งปันวิธีการปฏิบัติงานโดยมีการพูดคุยปรึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่องรวมทั้งงานวิจัยของ Frost and Roberts. (2009) ที่ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำครูเป็นวิธีการเสริมสร้างและขยายการเป็นเครือข่ายครูมืออาชีพ และเรียกร้องให้มุ่งพัฒนานักการศึกษามืออาชีพที่มีความเชี่ยวชาญในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา และเป็นผู้ขับเคลื่อนเป้าหมายโรงเรียน และเนื่องจากการที่ครูได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการทำงานนั้น จะทำให้มีโอกาสรับฟังประสบการณ์ความคิดเห็นในประเด็นการจัดการเรียนการสอนที่ทั้งประสบปัญหาและความสำเร็จ เกิดความรู้ความเข้าใจที่จะนำไปพัฒนาการ

จัดการเรียนการสอนของตนสู่คุณภาพการศึกษาหรือผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนได้ง่ายขึ้น ฉะนั้น การให้ชื่อองค์ประกอบนี้ จึงมีความถูกต้องและเหมาะสม

องค์ประกอบ 5 เป็นองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักขององค์ประกอบมากและสำคัญเป็นลำดับ 5 โดยมีพฤติกรรมตัวแปรภายใต้ชื่อองค์ประกอบที่แสดงถึงการที่ครูมีอิทธิพลต่อผู้อื่นในการทำงานของโรงเรียนทั้งสิ้น จึงให้ชื่อว่า “การมีอิทธิพลต่อผู้อื่นในการทำงานของโรงเรียน” ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและงานวิจัยของ Katzenmeyer and Moller. (2001 : 5) ที่ได้ยืนยันว่า “ครูที่เป็นผู้นำจะต้องนำทั้งในและนอกห้องเรียน และมีอิทธิพลต่อคนอื่นๆ ในการทำงานด้านการศึกษาให้ดีขึ้น” อีกทั้ง Danielson. (2006) ก็ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำครูเป็นการที่ครูทุกคนมุ่งมั่นที่จะขยายอิทธิพลของตนมากกว่าความรับผิดชอบในห้องเรียนไปยังการเรียนการสอนห้องเรียนอื่นๆ ภายในโรงเรียนของตนและโรงเรียนอื่นๆ รวมทั้ง Toolsee. (2011) ที่ได้เขียนบทความ โดยกล่าวว่า ภาวะผู้นำครูเป็น “ชุดทักษะที่ครูยังคงสอนนักเรียนแต่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติของครูในห้องเรียนอื่นๆ ด้วย” และ ถ้าครูซึ่งใกล้ชิดกับนักเรียนและทำงานพัฒนาการศึกษาเพื่อนักเรียน ได้มีโอกาสแสดงอิทธิพลต่อผู้อื่นในการทำงานของโรงเรียนด้วยแล้วนั้น การใช้อิทธิพลในการทำงานของโรงเรียนนั้นจะทำให้ครูช่วยผลักดันครูผู้อื่นให้ช่วยทำงานการศึกษาเพื่อให้นักเรียนได้มากขึ้น ฉะนั้น การให้ชื่อองค์ประกอบนี้ จึงมีความถูกต้องและเหมาะสมเช่นกัน

องค์ประกอบที่ 6 เป็นองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักขององค์ประกอบมากและสำคัญเป็นลำดับ 6 โดยมีพฤติกรรมตัวแปรภายใต้ชื่อองค์ประกอบที่แสดงถึงการที่ครูมีความรู้ความสามารถในการเรียนการสอนทั้งสิ้น จึงให้ชื่อว่า “การมีความรู้ความสามารถในการเรียนการสอน” ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Harris and Muijs. (2003) ก็ยังกล่าวว่า จุดสำคัญประการแรกที่ครูมีภาวะผู้นำครูคือเชี่ยวชาญในการสอนโดยใช้เวลาส่วนใหญ่ในห้องเรียน

แต่มีเวลาในการแสดงบทบาทเป็นผู้นำ และให้ความช่วยเหลือเพื่อนงานในการปรับปรุงการเรียนการสอนของนักเรียน และแนวคิดของ Frost and Roberts. (2009) ยังได้กล่าวถึง ภาวะผู้นำครูว่า เป็นรูปแบบของความเชี่ยวชาญในมืออาชีพจริงๆ ที่จะปรับปรุงการศึกษา และผลักดันให้เกิดนวัตกรรมการศึกษาที่มาจากความเชี่ยวชาญที่สร้างขึ้นโดยครู และเนื่องจากว่า ถ้าครูซึ่งมีหน้าที่โดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีความรู้ความสามารถในการเรียนการสอนที่ถูกต้อง ชัดเจนและสมบูรณ์ดีแล้ว ความรู้ความสามารถนั้นย่อมนำไปสู่ห้องเรียนอันเป็นผลของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้นได้อย่างแน่นอน ฉะนั้น การให้ชื่อบรรณานี้ จึงมีความถูกต้องและเหมาะสมอีกด้วยเช่นกัน

องค์ประกอบที่ 7 เป็นองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักขององค์ประกอบมากและสำคัญเป็นลำดับ 7 โดยมีพฤติกรรมตัวแปรภายใต้องค์ประกอบที่แสดงถึงการมีภาวะผู้นำครูที่ครูมีภาวะผู้นำในการทำงานทั้งสิ้น จึงให้ชื่อว่า “การมีภาวะผู้นำในการทำงาน” ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Ash and Persall. (2000: 15 - 22) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำครูที่สำคัญ หมายถึง การปฏิบัติที่ครูมีภาวะผู้นำครูโดยไม่คำนึงถึงตำแหน่งเป็นรูปแบบของการเพิ่มขีดความสามารถในโรงเรียนที่ใช้ทฤษฎีภาวะผู้นำแบบกระจายงาน และ Danielson. (2006) ที่ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำครูเป็นวิธีการทำงานของครูที่ครูมีภาวะผู้นำไปปฏิบัติงานกับเพื่อนร่วมงานในการปรับปรุงการเรียนรู้อันของนักเรียนในโรงเรียน อีกทั้งงานวิจัยของ Tool-see. (2011) ก็ได้กล่าวถึง ภาวะผู้นำครู ว่า ภาวะผู้นำครูอาจจะเป็นทางการ คือในระหว่างชั่วโมงเรียนที่เป็นรูปแบบของการปฏิบัติหน้าที่โดยปกติ หรือไม่เป็นทางการ คือนอกชั่วโมงเรียนหรือไม่ได้อยู่ในรูปแบบของการปฏิบัติหน้าที่การเรียนการสอน และด้วยเหตุผลที่ว่า ถ้าครูที่ทำงานร่วมกันมีภาวะผู้นำ

ในการทำงานแล้ว ก็จะทำครูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดความศรัทธา เชื่อมั่น และทำให้การทำงานเกิดความร่วมมือมีพลังที่จะมุ่งสู่ความสำเร็จได้ง่ายและดีมากขึ้น ฉะนั้น การให้ชื่อบรรณานี้จึงมีความถูกต้องและเหมาะสมเช่นกัน

2. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำครูกับคุณภาพการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคใต้ตอนบน มีผลการวิจัยที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

ผลการวิจัยที่ พบว่า โดยภาพรวมภาวะผู้นำครูมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพการศึกษาในผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ใน “ตัวบ่งชี้ที่ 5” ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคใต้ตอนบน ในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากว่าภาวะผู้นำครูเป็นภาวะผู้นำที่ครูทุกคนในโรงเรียนต่างร่วมกันทำงานการศึกษาที่มีเป้าหมายเพื่อส่งผลการปรับปรุงการเรียนรู้อันของนักเรียนหรือคุณภาพการศึกษาของนักเรียนให้สูงขึ้นทั้งสิ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยงานวิจัยของกอบศักดิ์ มูลมัย. (2554) เฉลา ระโหฐาน. (2553) ปรัชญา มะลิทวล. (2555) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานหรือผู้ร่วมงานโดยผลการวิจัยได้สรุปไปในแนวทางเดียวกันว่าภาวะผู้นำมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางหรือระดับสูง กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานหรือผู้ร่วมงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเฉพาะองค์ประกอบที่ 4 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการทำงาน ซึ่งมี ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงเป็นลำดับที่ 1 (.772**) องค์ประกอบที่ 1 การตัดสินใจร่วมกันในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงเป็นลำดับที่ 2 (.749**) และองค์ประกอบที่ 6 การมีความรู้ความสามารถในการเรียน

การสอน ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงเป็นลำดับที่ 3 (.719**) ทั้ง 3 องค์ประกอบนี้ ไม่ว่าจะเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน การได้มีโอกาสตัดสินใจร่วมกัน และการมีความรู้ความสามารถในการเรียนการสอนล้วนเป็นพฤติกรรมแสดงภาวะผู้นำครูที่ก่อให้เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในประสิทธิภาพการทำงาน ด้านการศึกษาของครูเพื่อที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้นอีกด้วย

3. การนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำครู โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคใต้ตอนบน ผู้วิจัยขอนำเสนอประเด็นการอภิปรายดังนี้

3.1 ผู้วิจัยสร้างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำครูฯ จากผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำครูฯ ควรประกอบด้วยส่วนสำคัญ 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 แนวคิด ทฤษฎีภาวะผู้นำครู ส่วนที่ 2 องค์ประกอบภาวะผู้นำครู ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำครู และส่วนที่ 4 การนำแนวทางไปใช้ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่าแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำฯ มีองค์ประกอบครอบคลุมที่เริ่มตั้งแต่ส่วนแนวคิด ทฤษฎีภาวะผู้นำครู และต่อด้วยส่วนที่ 2 องค์ประกอบภาวะผู้นำครู 7 องค์ประกอบ และแต่ในละองค์ประกอบมีพฤติกรรมแสดงภาวะผู้นำครูอย่างไรบ้างเพื่อจะได้เข้าใจเป็นเบื้องต้นถึงพฤติกรรมภาวะผู้นำครูตามองค์ประกอบนั้นๆ แล้วจึงตามด้วยส่วนกระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำครูอันเป็นส่วนสำคัญที่ประกอบด้วยขั้นสำคัญ 4 ขั้น ได้แก่ ขั้นที่ 1 เตรียมความพร้อมในการพัฒนา ขั้นที่ 2 ประเมินก่อนการพัฒนา ขั้นที่ 3 พัฒนาภาวะผู้นำครู และ ขั้นที่ 4 ประเมินหลังการพัฒนา อันเป็นกระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำครูฯ ที่เป็นไปตามลำดับของการพัฒนาภาวะผู้นำฯ ทั่ว ๆ ไป และสุดท้ายจบด้วยส่วนการนำแนวทางไปใช้อันเป็นส่วนที่เสนอแนะให้โรงเรียนดำเนินการเพื่อให้การใช้แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำครูฯ มีความสำเร็จและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรวดี สินเจริญ.(2556) ที่ได้ศึกษาพบว่า รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบ

ผู้ให้บริการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 คุณลักษณะภาวะผู้นำ ส่วนที่ 2 แนวคิด หลักการกำกับรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำ ส่วนที่ 4 การนำรูปแบบไปใช้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพลินใจ พุทธชาติรัตน์.(2549) ที่ได้ศึกษาพบว่า รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มี 4 ส่วนเช่นกัน อันได้แก่ ส่วนที่ 1 ที่มาของรูปแบบที่ประกอบด้วย แนวคิด ทฤษฎี และหลักการของพื้นฐานของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ส่วนที่ 2 คุณลักษณะผู้นำที่ต้องการพัฒนา ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำฯ ส่วนที่ 4 การนำรูปแบบไปใช้ อีกทั้งแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำครูฯ เล่มนี้ยังได้รับการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 19 ท่าน ว่ามีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติระดับดีขึ้นไปอีกด้วย จึงสามารถกล่าวได้ว่าการสร้างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำครูฯ เป็นการสร้างที่ยึดหลักการและแนวคิดทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งยังผ่านการยืนยันในทางปฏิบัติจากผู้ทรงคุณวุฒิอีกด้วย จึงคิดว่าจะเป็นการกระบวนการสร้างภาวะผู้นำครูที่สามารถนำไปใช้พัฒนาให้ครูมีภาวะผู้นำครูอย่างได้ผลต่อไปได้

3.2 กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำครูฯ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารการพัฒนาภาวะผู้นำครูฯ ที่สรุปได้ว่า กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำครูฯ ควรประกอบด้วย 4 ขั้นได้แก่ ขั้นที่ 1 เตรียมความพร้อมในการพัฒนา ขั้นที่ 2 ประเมินก่อนการพัฒนา ขั้นที่ 3 พัฒนาภาวะผู้นำครูฯ มี 3 ขั้นย่อย ได้แก่ 1) รับรู้และตระหนัก โดยจัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ 2) ส่งเสริมภาวะผู้นำครู โดยการกำหนดบทบาทผู้บริหารและครูในการส่งเสริมภาวะผู้นำ 3) ปฏิบัติภาวะผู้นำครูตาม “แผนการพัฒนาภาวะผู้นำครูโดยใช้กระบวนการ PDCA” และเมื่อเสร็จสิ้นการพัฒนาภาวะผู้นำครูตามแผนการฯ แล้ว จึงดำเนินการในขั้นที่ 4 ประเมินหลังการพัฒนาเพื่อให้กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำครูมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งหมดที่กล่าวมา นับเป็นการสร้างกระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำครูที่มีขั้น การพัฒนาหรือรูปแบบการพัฒนา

ชัดเจนในลำดับขั้นตั้งแต่ต้นจนจบ ซึ่งขั้นการพัฒนา ดังกล่าวมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพลินใจ พุทธิชาติรัตน์. (2549) ที่ได้พัฒนารูปแบบภาวะผู้นำ ของผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผลการ วิจัย และพบว่า กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำ ประกอบด้วย 5 ขั้นได้แก่ ขั้นที่ 1 การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนา ขั้นที่ 2 การเตรียมการ พัฒนา ขั้นที่ 3 การดำเนินการพัฒนาตามรูปแบบที่ สร้างขึ้น ขั้นที่ 4 การประเมินผลและติดตามผลการ พัฒนา ขั้นที่ 5 การประเมินผลการดำเนินการ ก็เช่น กัน อีกทั้งยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรวดี สินเจริญ. (2556) ที่ได้สร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะ ผู้นำแบบผู้ให้บริการ ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้น ฐาน พบว่า กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำ ประกอบด้วย 4 ขั้นได้แก่ ขั้นที่ 1 การเตรียมการ ขั้นที่ 2 การ ประเมินก่อนการพัฒนา ขั้นที่ 3 การพัฒนา ขั้นที่ 4 การประเมินหลังการพัฒนา นอกจากนี้กระบวนการ พัฒนาภาวะผู้นำครูฯ ของงานวิจัยนี้ยังได้ผ่านการ ประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 19 คนว่าเป็นกระ บวนการพัฒนาภาวะผู้นำที่มีความเหมาะสมและเป็น ไปได้ในทางปฏิบัติในระดับมากขึ้นไปอีกด้วย จึงเป็นก ระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำครูที่สามารถนำไปใช้ได้ จริงในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคใต้ตอนบนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะต่อสำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษามัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคใต้ตอนบน มีดังนี้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยม ศึกษาทุกเขต ในภาคใต้ตอนบนทั้ง 7 จังหวัด ควร ศึกษาทำความเข้าใจในความจำเป็นและความสำคัญ ของภาวะผู้นำครู องค์กรประกอบภาวะผู้นำครู แล้วนำ มากำหนดเป็นนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษามัธยมศึกษาที่จะต้องส่งเสริมและสนับสนุน โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาให้ดำเนินการ ส่งเสริมและพัฒนาภาวะผู้นำครูในสถานศึกษา

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยม ศึกษาทุกเขต ในภาคใต้ตอนบนทั้ง 7 จังหวัดควรจะ

ต้องประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และติดตามการ พัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่อยู่ใน ความรับผิดชอบของเขตพื้นที่การศึกษา ให้มีการ พัฒนาภาวะผู้นำครูตามองค์ประกอบทั้ง 7 องค์ ประกอบดังกล่าว พร้อมทั้งรายงานผลการพัฒนา ภาวะผู้นำครูและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียนใน “ตัวบ่งชี้ที่ 5” ให้สำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษามัธยมศึกษาทราบเป็นประจำทุกปี

2. ข้อเสนอแนะต่อโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคใต้ตอนบน มีดังนี้

2.1 จากข้อเสนอแนะ ข้อ 1.1 โรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ในภาคใต้ตอนบน ควรกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ของโรงเรียนว่าจะมุ่งพัฒนาผล สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น โดยมีการ กำหนดแผนงาน โครงการพัฒนาภาวะผู้นำครูใน โรงเรียน และส่งเสริม สนับสนุน การดำเนินตามแผน งานและโครงการพัฒนาภาวะผู้นำครูดังกล่าวให้เกิด ผลเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

2.2 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคใต้ตอน บน ควรนำแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำครูฯ นี้ไปใช้ จริงในสถานศึกษาโดยอาจปรับเปลี่ยนตามบริบทและ ความพร้อมของโรงเรียน

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยม ศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้น ฐาน ในภาคใต้ตอนบน จะต้องตระหนักและเห็นความ สำคัญของภาวะผู้นำครูเป็นเบื้องต้นก่อนดำเนินการใด ๆ

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย มีดังนี้

3.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผล ต่อความสำเร็จในการพัฒนาภาวะผู้นำครูของโรงเรียน มัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน

3.2 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการ บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมภาวะผู้นำครูโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน

เอกสารอ้างอิง

- กอบศักดิ์ มูลมัย. (2554). ความสัมพันธ์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประทุมธานีเขต 1. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2553). คู่มือการประเมินสมรรถนะครู (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2553). ม.ป.ท.
- _____. (2555). แผนปฏิบัติการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2555. ม.ป.ท.
- _____. (2555). การพัฒนาสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรไทย.
- เฉลา ระโหฐาน. (2553). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร และประสิทธิผลในการบริหารงานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ชลบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. ฉะเชิงเทรา : มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- พิสนุ พองศรี. (2549). วิจัยทางการศึกษา “แนวคิดทฤษฎี” (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : เทียมฟ้าการพิมพ์.
- ปรัชญา มะลิหาล . (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เพลินใจ พฤษชาติรัตน์.(2549). การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), สำนักงาน.(2555). คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับสถานศึกษา (แก้ไขเพิ่มเติม) 2554. สมุทรปราการ : บริษัท ออฟเซ็ทพลัส จำกัด.
- อมรวดี สินเจริญ. (2556). วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือปีที่ 4 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2556. ดุษฎีนิพนธ์ สาขาวิชาการจัดการเพื่อการพัฒนา. ฉะเชิงเทรา : มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- Ash, RL. & Persall, M. (2000). The principal as chief learning officer: developing teacher leaders, NASSP Bulletin., May, 15-22.
- Day, C., & Harris, A. (2003). Teacher leadership, reflective practice and school improvement. In K. Leithwood & P. Hallinger (Eds.) Second international handbook of educational leadership and administration. Norwell, MA: Kluwer Academic.
- Danielson, C. (2006). Teacher leadership that strengthens professional practice. Alexandria,VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Dee, R.D., Henkin, A.B., & Duemer, L. (2002). Structural antecedents and psychological co relates of teacher empowerment. Journal of Educational Administration, 41(3), 257-277..
- Frost, D. (2008). Teacher Leadership: values and voice, School Leadership and Management, 28 (4), 337-352.
- Frost, D., & Roberts, A. (2009). Teacher leadership in action. Collaborative Action Research Network International Conference, Athens, Greece.
- Greenlee, J. (2007). Building Teacher Leadership Capacity through Educational Leadership

- Programs. Journal of Research for Educational Leaders, 4, 44-74.
- Muijs, D. and Harris, A. (2003). Teacher Leadership-Improvement through Empowerment? An Overview of the Literature, Educational Management & Administration, 31(4), 437-48.
- Hair, A, and others (1998). Multivariate; Data Analysis. (5th ed.) London: Prentice-Hall International Inc.
- Harris, A. and Chapman, C. (2002). Democratic Leadership for School Improvement in Challenging Contexts. International Electronic Journal For Leadership in Learning, 6 (9).
- Harris, A (2003). Teacher Leadership, Heresy, Fantasy or Possibility? School Leadership and Management, 23 (3), 313-324.
- Harris, A. and Muijs, D. (2003). Teacher Leadership: principles and practice. National College for School Leadership (NCSL).
- Kaiser, N. (1983). Using Multivariate Statistics. New York: Harper & Row.
- Katzenmeyer, M , & Moller, G. (2001). Awakening the sleeping giant: Helping teachers develop as leaders (2nd ed) Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
- Killion, J., & Harrison, C.(2006). Taking the lead: New roles for teachers and school-based coaches. Oxford, OH: National Staff Development Council.
- Mangin, M. M. (2005). Distributed leadership and the culture of schools: Teacher leaders' strategies for gaining access to classrooms. New Jersey : Rutgers University.
- Murphy, J. (2005). Connecting teacher-leadership to school improvement. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
- Toolsee, A. (2011). Teacher Leadership: Theoretical Foundations in Educational Leadership and Management. Norderstedt, Germany : GRIN Verlag.
- York-Barr, J. and Duke, K. (2004). "What Do We Know About Teacher Leadership? Findings From Two Decades Of Scholarship." Review of Educational Research, 74(3), 255–316.